

NAŠE TRŽIŠTE MLIJEKOM I MLIJEČNIM PROIZVODIMA

Redovna je pojava, da na tržištu mlijekom i mliječnim proizvodima u ovo godišnje doba dolazi do promjene. Pojavljuje se nestašica naročito svježeg mlijeka i maslaca, a s tim u vezi rastu i prodajne cijene. Taj porast je kadšto znatan tako, da jače porastu i nabavne cijene mlijeku.

Ta pojava je rezultat prilika, koje vladaju u našem mljekarstvu, kako u proizvodnji mlijeka, tako i u prometu. U našem još svejednako ekstenzivnom stočarenju proizvodnja je malena i vrlo nejednolika: ljeti, kada je stoka na paši i kada je ima dovoljno, imamo i dovoljno mlijeka, pa se promet pojača do te mjere, da se ne može sve mlijeko ni prihvatiti; zimi, u kasnu jesen i rano proljeće, kad zelene krme nestaje i kad stoka prelazi na stajeku redovno slabu i za proizvodnju mlijeka često nedovoljnu prehranu, onda oskudijevamo u mlijeku. Pored toga masovna pojava krava u jakoj bredosti potkraj godine također smanjuje proizvodnju.

Zato nije čudo, što kod nas, osim nekih područja u sjevernom dijelu NR Hrvatske i Slovenije, imamo redovno ljeti i u ranoj jeseni u mljekarama dvostruko veći promet mlijeka negoli zimi.

Dakako, mljekare u ovakovim prilikama posluju s nizom poteškoća. Zimi proširuju nakupna područja, podižu nakupne cijene, a to često ne daje očekivane rezultate, pa opet ljeti idu u obratnom pravcu. Nesređene prilike na tržištu ovim artiklima, poteškoće u poslovanju samih mljekara, nedovoljna iskustva nedovoljno stručnog kadra, pa često slaba komercijalna služba u mljekarama jesu razlog, da i same mljekare čine sebi poteškoće i posluju tako, da im se to ponekad i osvećuje.

Pridruži li se svim ovim neprilikama još i suša, kao prošle godine, tada situacija biva još gora, a prilike, u kojima se posao odvija, postaju još teže.

Da ilustriramo te razlike i stanje, poslužit ćemo se s nekoliko podataka nekih većih mljekara u NR Hrvatskoj o cijenama u zadnjoj godini dana.

Podacima o cijenama na sljedećoj strani valja nadodati, da je za ovo razdoblje kod pojedinih mljekara bila razlika još veća na pojedinim područjima. Ta razlika iznosi gdjekada i do 1/3 od prvotne cijene.

Kako se iz prednjeg vidi, razlike u količinama su bile ogromne. Nedovoljna količina mlijeka bila je razlog, zašto su pojedine mljekare podizale nakupne cijene. Ovo podizanje nije uvijek dalo poželjne rezultate. Visinu nakupnih cijena mlijeka kod nas kao i kod ostalih poljoprivrednih proizvoda formirale su, bolje reći određivale, same mljekare. Kako vidimo, cijene su različite ne samo u pojedino godišnje doba, nego i u pojedinim mljekarama. Ta razlika u cijeni često nije neznatna.

Nadalje, pojedine mljekare, naročito tvornice mliječnog praška, održavale su uglavnom preko cijele godine podjednake cijene, a kod većine mljekara cijene se mijenjaju prema količini mlijeka, t. j. ako se količine smanjuju, cijene rastu, i obratno.

Ovom našem još neriješenom pitanju o formiranju nakupnih cijena mlijeka trebat će također obratiti više pažnje, možda i solidnosti.

Iz takovih prilika u našem nakupu mlijeka rezultiraju i prilike u opskrbi i stanju na tržištu, a u nekim razdobljima i obratno.

Nestašica mlijeka i mliječnih proizvoda u ovoj godini osjećala se sve do mjeseca kolovoza. Za to vrijeme nailazimo na tržištu i na prilično visoke cijene proizvoda. Ali uza sve to većina mljekara završila je poslovanje u prvom polugodištu ove godine s gubitkom. Osnovni razlog tome bila je nedovoljna količina mlijeka. Najslabije su prošle konzumne mljekare, koje nisu mogle svoje troškove, naročito transportne, podmiriti iz razlika nabavnih i prodajnih cijena.

Jači priliv mlijeka u kolovozu i dalje ne samo da je popravio stanje u opskrbi, nego su se i mljekare financijski oporavile.

UPOZORENJE! Udruženje mljekarskih poduzeća Hrvatske preselilo se u Ilicu 31 $\frac{1}{2}$ III. kat — dvorište. — Telefon br. 37-360.

PROSJEČNI DNEVNI PROMET MLJEKA U LITRAMA

U mjesecima	G. M. Zagreb		T. M. P. Osijek		T. M. P. Županja*		Mljekarna Rijeka		Zdenka, V. Zdenci		G. M. Virovitica	
	količina	indeks	količina	indeks	količina	indeks	količina	indeks	količina	indeks	količina	indeks
XI. 1952.	34.400	100	12.000	100	4.700	100	9.000	100	10.700	100	1.530	100
I. 1953.	45.000	130	7.600	63	2.600	55	9.500	105	11.000	102	1.400	92
IV. 1953.	36.000	104	8.300	70	3.000	64	8.000	88	8.600	80	1.300	80
VII. 1953.	59.000	173	13.000	109	9.300	195	10.100	112	13.700	128	2.800	183
IX. 1953.	76.000	224	20.500	170	17.200	366	12.000	133	21.500	210	4.600	300

* Toliki porast količina djelomično je rezultat proširene nakupne mreže.

KRETANJE OTKUPNIH CIJENA U PROSJEKU

U mjesecima	G. M. Zagreb		T. M. P. Osijek		T. M. P. Županja		Mljek. Rijeka**		Zdenka, V. Zdenci		Grad. mlj. Virovit.	
	cijena	indeks	cijena	indeks	cijena	indeks	cijena	indeks	cijena	indeks	cijena	indeks
XI. 1952.	17	100	16.50	100	16	100	19	100			14	100
I. 1953.	20	117	16.50	100	16	100	21	110			14	100
IV. 1953.	20	117	17.—	103	18	112	23.50	124			18	130
VII. 1953.	20	117	17.50	106	18	112	23.50	121	15.17		18	130
IX. 1953.	14.50	85	17.50	106	18	112	23.50	121	13.—		15	107

** Kod »Mljekarne«, Rijeka, cijene se razumiju fco Rijeka za razliku od ostalih mljekara, gdje se označuju otkupne cijene, plaćene proizvođačima.

Jak priliv mlijeka u nešto slabijoj potražnji za posljednja dva mjeseca bio je uglavnom razlog, zašto su se cijene proizvodima na tržištu ustalile. Cijene sira išle su naniže, pa i dalje pokazuju tendenciju opadanja za razliku od ostalih artikala.

Na početku studenoga imali smo u gradovim približno ove prodajne cijene:

Cijene mlijeka i mliječnih proizvoda na malo u nekoliko gradova NRH u trg. mreži

Grad	konzumno ml.	u Dinarima		
		maslac I.	trapist	grijer
Zagreb	27	420—500	250—300	260—320
Rijeka	28	450—500	300—340	320—380
Pula	26	460—480	300—320	320—360
Osijek	25	460—480	280—340	300—360

Cijene mlijeka i mliječnih proizvoda u nekim republičkim centrima FNRJ u trg. mreži na malo

Grad	mlijeko	u Dinarima			
		maslac	trapist	sir u kriškama	kačkavalj
Beograd	32	450—520	320—350	220—240	320—360
Ljubljana	28	450—520	300—360		
Sarajevo	40	500		280	
Skoplje	40	500		220—240	
Novi Sad	32	440—500			

Prodajne cijene, kako vidimo, također su vrlo različite. Cijene mlijeku kreću se uglavnom od 25 do 40 Din po litri. Veći dio ovog mlijeka prodaje se u bocama, a to dakako povisuje i troškove. Najniže su cijene u Osijeku i Zagrebu, ali uzgred moramo reći, da su ove prodajne cijene niže od kalkulativnih. Gubitke, koji pritom nastaju, mljekare podmiruju na račun prerađevina. Grad, mljekari Zagreb dao je Narodni odbor grada za pokriće tako nastalog gubitka u ovoj godini 30 milijuna dinara, no time još ovaj gubitak nije nadoknađen.

Ne možemo reći, da i naša organizacija prodaje zadovoljava. Ne samo da opskrba konzumnim mlijekom češće zataji, nego ni prodaja mliječnih proizvoda nije na visini. Ne smatram, da je ovdje kriva samo komercijalna služba, nego je kriva i kvaliteta robe, a i manipulacija ovom robom.

Iz gornjih podataka vidimo, da su cijene mliječnih proizvoda u našoj Narodnoj Republici najniže, a to je donekle i posljedica prilika, koje smo naprijed spomenuli. Donedavno, naročito u sjevero-zapadnom dijelu Republike bila je jaka ponuda mlijekom, ali mislim, da nije dovoljno iskorištena. Zalihe maslaca u našim mljekarama, koje su u početku X. mj. iznosile oko 9 vagona, smanjile su se do početka 1. o. mj. više od polovice, a i dalje se smanjuju tako, da će ih za kraće vrijeme, t. j. u XI. mj. nestati, dakle već prije pune sezone. Potražnja za maslacem i kazeinom je dobra i cijena maslacu polako raste. Pojedine, naročito manje mljekare nude trapist i prihvaćaju i nižu cijenu (220—240 Din), a cijene grijera, ementalca i edamca s obzirom na dobru prodaju, su čvrste.

Istodobno osjetio se prvih dana mjeseca studenoga slabiji priliv mlijeka. Uzroci bili su mu: nestašica masti kod proizvođača, slabiji putovi i neplaćanje na vrijeme i općenito smanjena proizvodnja.

Kako ove godine ima dovoljno stočne hrane, nadamo se, da će preko zime biti i najnužnije potrebe za mlijekom podmirene. Trebat će voditi računa naročito o konzumnom mlijeku, kako bi se uz pravilnu raspodjelu otkupljenih količina suzbilo nepotrebno dizanje cijene i popravile pogreške, koje su se u potjeri za količinama dosad redovno javljale.

G,